

Iskate vsaj eno stran sobot, nedel in praznikov.
Izredno vsaj sobote, nedelje in praznikov.
Cena lista je \$0.00

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostori:
2697 S. Lawndale Ave.
Office of Publication:
2697 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

CHICAGO, ILL., TOREK, 23. JUNIJA (JUNE 23), 1936. Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 123

FEDERALNO SODIŠČE SE POSTAVILO NA GLAVO

Delavski zakon je ustaven, "delavski zakon ni ustaven," je reklo v enem tednu

JEKLARSKA DRUŽBA ZMAGALA

New Orleans, La. — (FP) — Jeklarjeve zvezne okrožne sodišče je očividno kratkega spomina ali pa melje svoje odloke po vetru in momentalni dispoziciji.

V zadnji teden je o Wagnerjevem delavskem zakonu podalo svoje mnenj, ki bijeta drug drugemu po zobeh.

V zadevi male Bradley Lumber kompanije iz Arkansasa, ki sodi okrog sto delavcev, je sodišče v odloku družbi inakicijo proti zveznemu delavskemu odбору, ki je razpisal volitve za delavske zastopnike.

Teden pozneje pa je v zadevi Jones & Laughlin kompanije, kjer največje jeklarne družbe deli, proglasilo isti zakon za ustaven, zavezalo delavskega odбора roke in legaliziralo diskriminacije, vohunstvo in šikaniranje delavcev.

V prvem slučaju je sodišče reklo: "Manufaktura (tovarniška produkcija), rudarstvo in jedelstvo kot take ne spadajo med državno trgovino, dasi bodo produkti skoraj gotovo poslani ali poslani v drugo državo; to ne pomeni, da bi delavski nepokoji pri takih podjetjih obremenili meddržavne trgovine." In ker delavski nepokoji ne stave, izpori — lahko toliko premene ali neugodno vplivajo na tok meddržavne trgovine (pošiljanje blaga iz ene v drugo državo), ima kongres pravico tudi regulirati delovne pogoje, je v tem slučaju zaključilo sodišče.

V drugem slučaju teden pozneje pa se je modrost istega sodišča na glavo postavila. V zadevi Jones & Laughlin kompanije je sodišče dognalo, "da ima delojemalec velik biznis. In čeprav bi stanka delavcev prekinila in ustavila produkcijo, še ne sledi, da je regulacija odnosov med delodajalcem in delavcem upravičena na podlagi kongresne moči v področju meddržavne trgovine, ker bi bila slednja prizadevanja od daleč (—remote)." "To je najhujše napredovanje ležalosti salte mortale (postavljanje na glavo), kar se jih je še zgodilo," je komentiral ta odlok John L. Lewis, predsednik rudarske unije. "Je karakteristika ameriške avtokracije, ki vstaja iz deteli."

Ta avtokracija odpravlja na reprezentativno formo vlade. Jeklarji zastopniki, ki se zberajo v zveznem kongresu, niso več zmožni izraziti volje ljudstva, niti ne v nujnih razmerah sprejemati zakonov za ohranitev republike. Po sprejetju vsake dalekosežne postavbe so ljudski zastopniki postavljeni na zatožni stol pred našimi sodnimi tribunali, kateri jih spoznajo, da niso zmožni modrega zakonodajstva. Zato se je čas, da se ljudstvo na kongres dvigneta proti justni oligarhiji, ki vlada republikani z negativno akcijo in izmikanjem direktni odgovornosti političnega vodstva," pravi predsednik rudarjev.

Jones & Laughlin kompanija je bila po delavskem odбору spoznana za krivo-kršenja delavskega zakona, ker je odslavila več delavcev radi njihovih aktivnosti v terorizmu in zabranjevala delavcem organiziranje v uniji. Za enforcement zakona se je delavski odbor obrnil na peto okrožno sodišče s sedežem v New Orleansu, ker je bilo najmanj stremeno in so bili izgledi za uspeh odloka najboljši.

Japonske čete invadirale Peiping

Kitajski napad na japonsko ladjo

Peiping, Kitajsko, 22. jun. — Prebivalstvo tega mesta je bilo presenečeno, ko je tri tisoč japonskih vojakov nenadoma vkorakalo v Peiping in nato paradržalo po ulicah in mimo poslaniških uradov zunanjih držav. Invazija je povzročila divje špekulacije med Kitajci in mnogi so uverjeni, da nameravajo Japonci okupirati mesto.

V zadnjem času je Japonska poslala več tisoč vojakov v severno Kitajsko kljub protestom nankingske (centralne) vlade. Japonski vojaški častniki so proteste ignorirali in nočejo dati nobenega pojasnila o gibanju svojega vojaštva.

Tientsin, 22. jun. — Japonska poročila se glase, da je kitajski krizarka včeraj streljala na japonsko ladjo v bližini pristanišča Tangku. Dva člana moštva japonske ladje sta bila ranjena. Po napadu so ladjo, ki je bila delno poškodovana, odvedli v pristanišče in japonske avtoritete so odredile preiskavo. Ta incident bo najbrž povzročil nove komplikacije.

Sanghaj, 22. jun. — Spor med nankingsko in kantonsko vlado še ni bil poravnani in opazovalci situacije pravijo, da je civilna vojna neizbežna. V provinci Hunan so v teku vojaški manevri in sovražnosti lahko vsak čas izbruhnjejo.

Sigeru Kawagoe, novi japonski poslanik, je včeraj odpotoval iz Kobeja v Sanghaj. Pred odhodom je dejal, da Japonska ne bo dovolila, da bi osebnosti kitajskih voditeljev ovirale reševanje japonsko-kitajskih problemov.

Naciji poostri cenzuro filmov

Magnetje v Hollywoodu v skrb

Hollywood, Cal. — (FP) — Ameriški filmski krogi so vznemirjeni, ker so voditelji nacijske Nemčije podvezli korake, da se ustavi pošiljanje hollywoodskih filmov, v katerih nastopajo židovski igralci, v Nemčijo. Nacijske avtoritete so že naznanile, da bodo naročale v Ameriki samo take filme, ki odgovarjajo "mentaliteti nemškega naroda."

To pomeni, da hoče Nemčija le pristne "arijske filme", ne židovskih. Magnetje v Hollywoodu vidijo v novih nacijskih zahtevah veliko nevarnost. Hitlerjev "arjanizem" je trčil ob hollywoodsko moralno in učinski se že poznajo. Dobiček, ki so ga ameriški filmski magnetje delali s prodajanjem filmov Nemčiji, se bo skrčil. Ti so v zadnjih letih uposobili veliko število židovskih igralcev, beguncev iz Nemčije.

Nacijske oblasti so že prepovedale predvajanje hollywoodskega filma "The Ghost Goes West", ker je med igralci nekaj židov in ker je pri produkciji tega filma sodeloval tudi židovski komponist Spoliansky. Iz sličnih razlogov je bilo v Nemčiji prepovedano predvajanje češkega filma "Njeno veličanstvo pleše valček". Češka vlada je že protestirala v Berlinu proti tej akciji.

Da ublaži bojkotiranje olimpijade v Nemčiji, je nacijska vlada naznanila, da ne bo cenzurirala zunanjih filmov, ki jih bodo predvajali gostom iz drugih držav, ki bodo posetili olimpijado. Delavske organizacije, ki imajo svoje telovadne skupine, so že pred meseci izjavile, da se ne bodo udeležile olimpijade v nacijski Nemčiji.

SENATOR ZAHTEVA ZVEZNO PREISKAVO ČRNE LEGIJE

Edino kongresna preiskava lahko razkrinka teroriste, pravi Benson

SIROKA MREŽA ČRNEGA TERORJA

Washington. — (FP) — Senator Elmer A. Benson (F-L, Minn.) je mnenja, da bi edino kongresna preiskava mogla razkrinkati terorizem Črne legije, ki je že razpredla široko mrežo preko ene tretjine držav in specializira v nasilju proti delavstvu.

Benson je senatni zbornici predložil resolucijo za kongresno preiskavo črnih teroristov, v nižji zbornici pa kongresnik Samuel Dickstein iz New Yorka. Resolucija določa \$100,000 v svrhu preiskave, ki naj bi odkrila obsežnost tega terorističnega gibanja in "pripomogla kongresu zakonitv remediurne legialacije, vključitvi amandiranj poštih zakonov."

Senators Benson se je več dni nahajal v Detroitu, v središču Črne legije in centru avtne industrije, kjer je osebno preiskaval ta izroček bolne Amerike. Vrnivši se v Washington je Benson rekel, da je prišel do sledečih zaključkov:

Prvi je, "da nimajo ne državna, okrajna niti zvezna sodišča jurisdikcije, da bi odkrila, kako in kaj je s to zločestno organizacijo. Omejena so le na prosekucijo posameznih kriminalnih slučajev, jurisdikcija pa stoji med javnostjo in popolnim znanjem, kaj se dogaja."

Drugi njegov zaključek je, "da bi ljudje, ki so prizadeti v Črni legiji, sami radi prišli pred močno avtoriteto in razkrili dejaje organizacije, v katero so bili izvaljeni, toda se boje prirediti pred lokalne sodne oblasti v prizadetih državah, ker se boje vpliva Črne legije, ki že drži v tako visoke kroge, da ljudje ne zaupajo več drug drugemu. Prišli bi pa pred federalne preiskovalce, kakor je na primer kongresni odbor, in jim dali vse informacije, ker bi se počutili popolnoma varne, ako bi vedeli, da imajo vso protekcijo zvezne vlade na svoji strani."

Na svoji preliminarni preiskavi v Detroitu je senator Benson odkril sledečo evidenco: Da je organizacija definitivno povezana v Ohio, Pennsylvaniji in Michiganu, zveze pa ima najbrž tudi v Floridi, Californiji, Iowi in "v najmanj tučatu drugih držav."

Da je okrog ene tretjine polije v Pontiacu, Mich., kjer so velike avtne tovarne, v Črni legiji.

Da so bili na važna vladna mesta nastavljeni črnogirarji, "da so lahko dali možem delo." Črnogirarji so bili nastavljeni v državnih zdravstvenih departementih, za ječarske čuvaje, za klerke okrajnim in distriktnim sodnikom.

Da je neki sodnijski klerk, o katerem se sumi, da je član Črne legije, brat pisarja v uradu distriktnega odvetnika McCrea, ki ima v rokah prosekutiranje črnogirarskih teroristov.

Da se je Harry Z. Marx, predsednik "Wolverine Republican kluba", ki je zakrinkana organizacija Črne legije, prepisal Harry Zerkuloso in je bil 1934 načelnik "amerikanizacijskega odbora" državne Ameriške legije.

Da so vsaj trije sodniki in neki prominenten republikanec v prizadetem okrožju (Detroitu) osumljeni kot člani Črne legije.

Domače vesti

Chicago. — Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete so obiskali: Mary Smolts iz Chisholma, Minn., in Boris Mrmolja ter John Cutler iz Clevelanda, O.

Dokonal študije
Renton, Pa. — Anton Bogataj ml., sin Ant. Bogataja, predsednika društva 400 SNPJ, je dokončal študije v državnem kolegiju v State College, Pa., in prejel naslov "bachelor of science" v civilnem inženirstvu. Mladi inženir je star 29 let in rojen je bil na Westfalskem v Nemčiji, odkoder je prišel kot dveletni deček a starši vred v Ameriko.

Nov grob v Nokomisu
Nokomis, Ill. — Zadnje dni je tu umrl Matevž Kavčič, star 58 let in doma iz Oselice pri Kranju. Tu zapušta šeno, dve hčeri in dve pastorki, v Pennsylvaniji pa brata in sestro. Bil je član društva 209 SNPJ.

Avtna nesreča
Cleveland. — Pred nekaj dnevi je neki pijanec zavozil z avtom v gručo delavcev v Newburgu in jih 17 podrl ter poškodoval. Med poškodovanimi je bil tudi rojak John Samsa, star 36 let. Obe nogi ima zlomljeni in nahaja se v mestni bolnišnici.

Obisk starega kraja
Willock, Pa. — Mary Tavčar in njen sin John sta odpotovala z odvetnikom Ljdvikom Zupančičem vred v Jugoslavijo. S seboj so vzeli avtomobil in obiskali bodo tudi Francijo in Nemčijo.

Guerilska vojna še traja v Afriki

Spopadi med Abesinci in Italijani na dnevnem redu

Džibuti, francoska Somalija, 22. jun. — Vest iz angleških virov se glasi, da se odpor proti italijanski militaristični vladi razširja, čeprav hoče fašistični režim zatreti opozicijo z masnimi eksekucijami abesinskih "banditov".

Abesinski rodovi vodijo guerilsko vojno proti Italijanom in celo v Addis Ababi, glavnemu mestu Abesinije, so krvave bitke na dnevnem redu. Nedavno so Abesinci na cesti, ki vodi iz Addis Ababe v Desaje, napadli italijansko motorno kolono in uničili večje število tovornih avtov.

Italijanske čete še niso prodrele v zapadni del Abesinije, kjer abesinska vlada, kateri načeljuje general Wolde Habte Mariam, še vedno obstoja. Poročilo se dalje glasi, da so Italijani okupirali le nekaj večjih mest. Število prebivalstva glavnega mesta se je skrčilo, kajti desetina ljudi se je pridružila poglavarjem abesinskih rodov, ki vodijo odpor proti Italijanom.

Astronomi opazili železo v razstreljeni zvezdi

Williams Bay, Wis., 22. jun. — Nadaljnja opazovanja črkastih astronomov s tukajšnje zvezdarne so dognala, da je bila silna količina vrelega železa v zvezdi, katera je eksplodirala zadnje dni v konstelaciji Labuda na severnovzhodnem nebu. Železo so opazili v spektralni analizi žarkov razstrelitve se zvezde.

Svobodna Irska spet pred civilno vojno

Dublin, 22. jun. — De Valera irska vlada je odredila mobilizacijo vojskih čet z namenom, da potlačijo gibanje oborožene republikanske armade. Republikansko gibanje v Svobodni Irski državi je spet oživele in mnogo odličnih Ircev je bilo aretiranih zadnje dni.

DEMOKRATSKA KONVENCIJA V PHILADELPHIJI

"Obrnite hrbet Rooseveltu!" urgirajo Smith in štirje drugi

TRETJA STRANKA POVZROČA STRAH

Philadelphia, Pa., 22. jun. — Jutri se začne konvencija demokratske stranke v tem zgodovinskem mestu, v katerem je bila oklicana neodvisnost Združenih držav pred 160 leti in v katerem je bila sprejeta ustava ameriške republike. Konvencija je določena za pet dni, lahko se pa zavleče še dalj, toda strahu ni. Vse kaže, da to pot ne bo običajne dolge nominacijske tekme, ker pričakujejo, da bo Roosevelt nominiran brez opozicije.

Najmanjšega dvoma ni, da bo demokratska konvencija največji politični cirkus v Ameriki, veliko večji kot je bila pred dvema tednoma republikanska konvencija v Clevelandu. Tudi brez notranjega kavsanja ne bo. Konvencijo bodo sicer dominirali newdealski demokratje, ki so danes vladajoča stranka, toda burbonska opozicija med demokrati je zelo močna in bo delala zrago.

Glavni vodje reakcionarne demokratske opozicije so Al Smith, bivši governor iz New Yorka in kandidat za predsednika leta 1928, Jim Reed, bivši senator iz Missourija, Joseph B. Ely, bivši governor iz Massachusettsa, Bainbridge Colby, bivši državni tajnik za časa Wilsona in Daniel F. Cohan, bivši sodnik iz New Yorka. Ta petorica je včeraj brzojavno pozvala delegate demokratske konvencije, "naj bodo Američani", naj zavrnejo "new deal", obrnejo hrbet Rooseveltu in nominirajo "pravega" demokrata za predsedniškega kandidata. Na konvenciji bo vsekakor mnogo delegatov, ki se bodo odzvali temu pozivu.

Pojav "tretje", unijske stranke s Lemkejem na čelu, katero je splojil detroitski župnik Coughlin, je povzročil strah v newdealskem taboru. Navidezno tega strahu ne kažejo, toda notranji krožki, ki za zaprtimi vrati kujejo newdealsko platformo, so nemalo vznemirjeni. Zavedajo se, da je Coughlin-Lemkejeva stranka predvsem naperjena proti Rooseveltu in če se ji posreči dobiti le nekaj držav, lahko odvzame Rooseveltu toliko elektoralnih glasov, da republikanci lahko pridejo na krmilo.

Newdealski vodje zdaj mrzlično debatirajo, s kakšnimi "planami" v demokratski platformi bi najlažje odbili to nevarnost in pridobili farmarje na zapadu, ki se navdušujejo za inflacijo, s kakšno "planko" bi zmešali strešno dr. Townsendu itd. Naloga newdealskih padarjev bogme ni lahka.

Ves "show" v Philadelphiji bo vodil poštni tajnik Jim Farley, ki je predsednik glavnega odbora demokratske stranke. Glavni govornik (keynote) bo imel newdealski senator Barkley iz Kentuckyja v torek zvečer; ta govor bo razširjen po radiu, kakor bo ves petek konvencije.

Pričakuje se, da bo Roosevelt formalno nominiran v četrtek ali petek. Roosevelt bo takrat navzoč v Philadelphiji in takoj po nominaciji ga privedejo pred delegate, da bo imel sprejemni govor. Ta Rooseveltov govor bo menda višek demokratskega zbora, kajti predsednik bo vsekakor izkoristil priliko in odgovoril na vse napade in kritike republikancev kakor burbonskih demokratov in Coughlin-Lemkejevih "unionistov".

New York, 22. jun. — Nova stranka, katero sta "father"

La Follettova zmagala na konvenciji

Voditelj politične federacije kapitulirali

Oshkosh, Wis., 22. jun. — Farmarsko - delavsko - progresivna federacija, nova politična stranka v Wisconsinu, je na svoji prvi konvenciji sprejela zahteve gvernerja La Follette, dasi je izjavil, da ne bo postal član te organizacije. Nekateri delegatje, večinoma farmarji, so protestirali, ker je konvencija sklenila, da ne bo imenovala svojega kandidata za gvernerja, kar pomeni, da La Follette ne bo imel protikandidata te stranke pri prihodnjih volitvah.

Na gvernerjevo zahtevo je konvencija črtala socialistično točko, ki govori o produkciji za porabo, iz svojega programa. To točko je nadomestila druga, ki priporoča ustanovitev korporacij, kakršna je TVA (Tennessee Valley Authority), ki naj bi funkcionirale tako kakor bi zahtevala blaginja ljudstva. To je bila druga La Follettejeva zmagala.

Delegatje so se uklonili, ker so videli, da nimajo v svoji sredi nobenega kandidata za gvernerja, ki bi se mogel uspešno boriti proti La Follettu v volilni kampanji. To je bil glavni vzrok kapitulacije. Kandidatje za druge državne urade so bili izbrani izmed progresivcev gvernerjeve skupine. Socialisti so potem, ko so že iztvovali načelo produkcije za porabo, dali La Follettu pristo roko pri izboru kandidata.

Resolucija, naj politična federacija podpira kongresnika Williama Lemkeja, predsedniškega kandidata pravkar ustanovljene unijske stranke, pri prihodnjih volitvah, je bila po kratki debati zavrnjena. William Green, predsednik - Ameriške delavske federacije, je bil predmet žgocne kritike, ker se je izrekel proti Frazier-Lemkejevemu zakonodavemu načrtu glede vladnega refinanciranja farmarskih dolgov. Resolucija, ki je obsojala Greenovo taktiko, je bila sprejeta kljub protestu J. S. Padwayja, pravnega svetovaleca državne delavske federacije, ki je dejal, da delegatje nimajo nobenega pojma, zakaj je Green nasprotoval sprejetju Lemkejevega načrta.

Danes bo konvencija reševala vprašanje, ali naj gverner La Follette kontrolira politično federacijo, ne da bi se ji pridružil.

Poljaki obsodili 98 nacijev v zapor

Katovice, Poljaka, 22. jun. — Proces proti 113 nemškimi nacijem, ki so agitirali za povratek Gornje Šlezije nazaj v Nemčijo, je bil zaključen v soboto. Sodisce je obsodilo 14 obtožencev, eden je med obravnavo izvršil samomor in ostalih 98 obtožencev je bilo obsojenih v zapor do desetih let. Skupna zaporna kazen znaša 500 let.

Republika Honduras izstopila iz Lige

Tegucigalpa, Honduras, 22. jun. — Vlada republike Honduras je formalno obvestila Ligo narodov o svojem izstopu. (To je že sedma država, ki je pustila Ligo narodov v zadnjih treh letih. Druge so Brazilija, Kostarika, Japonska, Nemčija, Paragvaj in Gvatemala.)

Coughlin in kongresnik Lemke pognala v tek, bo največ škodila Rooseveltu," je rekel Norman Thomas, predsedniški kandidat socialistične stranke. "Ni se ne bom čudil," je nadaljeval Thomas, "če pride na dan, da so republikanci imeli prste pri ustanovitvi in financiranju tega gibanja."

MOSKVA RAZGLASILA NAČELO ENAKOPRAVNOSTI

Razlike med industrijskimi delavci in kmeti odpravljene

KOMUNIZEM JE SE VEDNO GLAVNI CILJ

Moskva, 22. jun. — Sovjetska vlada je napravila nadaljnji korak v smeri svojih pohodov na pravo "demokracijo", ko je večeraj naznanila, da bo razrešila načelo enakopravnosti in odpravila vse razredne razlike. Kmetje, ki so bili zapostavljeni vasa leta od revolucije, bodo dobili iste politične pravice kakor industrijski delavci.

Splošna diskuzija o novi sovjetski ustavi, ki bo predložena vseunjskemu svetu v odobritev, ko se bo sestal na svojem kongresu v novembru, se je še pričela. Več tisoč kopij nove ustave so včeraj vrgla sovjetska letala med prebivalce, da se seznanijo z vsebino dokumenta. Milijoni delavcev in kmetov, ki imajo svoje organizirane grupe v tovarnah in na kolektivnih kmetijah, bodo sedaj razpravljali o novi ustavi.

Spremembe, ki bodo uveljavljene po sprejetju nove ustave, pomenijo po izjavah Stalinovih pristave sistematični razvoj akosi socializem in demokracijo v komunistično družbo. Komunizem je končni cilj nove ustave, ki bo nadomestila deset let stari dokument, ki je vzpostavil razredne razlike. Stalinovci pravijo, da so pred desetimi leti razmere zahtevale razlike med delavci in kmeti, toda situacija je danes drugačna.

Na podlagi stare ustave so kmetje, trgovci, bivši plemiči in duhovniki imeli pravico izvoliti samo enega delegata na sovjetski kongres, delavci pa pet. Ta razlika in vse druge diskriminacije bodo odpravljene, ko bo nova ustava stopila v veljavo. Prihodnji vseunjski kongres bo prvi, ki ga ne bodo dominirali reprezentantje delavcev. Podedelko kakor mestno prebivalstvo bo potem zvolilo svoje zastopnike pri direktnih in tajnih volitvah. Stari sistem, ko so okrajni sovjeti imenovali delegate, bo po sprejetju ustave razveljavljen.

Trinajst oseb umrlo med rokoborbo

New York, 22. jun. — Kolkor je doslej znano, je rokoborba med črncom Louiemo in nemškimi boksaerjem Schmelingom v kateri je bil Louis prvič strahovito tepen — ki se je vršila zadnji petek zvečer v New Yorku, povzročila, da je 13 oseb umrlo za arčno kapjo v raznih krajih Združenih držav, ko so skozi radio poslušale potek borbe. Med mrtvimi je več ko polovica črncev.

Spopad med Arabci in angleškimi vojniki

Jeruzalem, 22. jun. — Dva angleška vojaka in najmanj deset Arabcev je bilo ubitih v spopadu na cesti, ki vodi iz Hajfe v Tel Aviv. Trije bataljoni in štirje vojaški aeroplani so se zapletli v bitko z Arabci, ko so slednji napadli Angleža iz zasede. Sebe, ko so vojakom prihitela na pomoč letala, ki so sipala kroglo na Arabce, so se morali slednji umakniti.

Naciji zaprli 25 socialistov in komunistov

Frankfurt, Nemčija, 28. jun. — Prvi masni proces proti socialistom in komunistom iz Posaarja je bil zaključen v soboto z obsodbo 25 obtožencev, "veleizdaje" v zapor od enega meseca do devetih let.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE ZDRUŽENJE

Organ of and published by the Slovene National Society
Newspaper: an Srednja delava (from Chicago) in Canada
\$4.00 a year, \$2.00 a half year, \$1.00 a quarter year; in Chicago
in Canada \$7.50 a year, \$3.75 a half year, \$1.87 a quarter year.
Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Canada \$7.50 per year.
Foreign countries \$9.00 per year.

Some notices on dogovor:—Rokopisni listi in manjše
skice ne vrnejo. Rokopisni listi in manjše skice ne vrnejo.
Advertizing rates on agreement.—Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Member of the
PROSVETA
507-49 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Civiliziranje Jugoslovancev

Iz Jugoslavije poročajo, da Mussolini name-
rava kolonizirati Abesinijo s Slovenci in Hr-
vati iz Primorja. Abesinija bo italijanska ka-
zena kolonija, kamor bodo fašisti pošiljali
zločince in inferiorne ali manjvredne ljudi,
katere bodo tamkaj "prekuhal" v dobre Ita-
lijane.

Naseljevanje Jugoslovancev v Afriki se ne
more vršiti drugače kakor s silo ali pod sle-
parskimi pretvezami. Po sodbi italijanskih
fašistov so vsi oni primorski Slovenci in Hr-
vati, ki se nečejo poitalijančiti, inferiorni ali
barbarski, kar že zadostuje, da jih obsodijo na
konfinacijo v Abesiniji. Drugim bodo pa la-
gali, kakšno bogastvo in srečo jih čaka v
Afriki, če se presele tja.

Na ta način bo Mussolini skušal preseliti
čim več Jugoslovancev iz Primorja v Abesini-
jo, v izpraznjenem Primorju bo pa naseljeval
italijanske fašiste. V Afriki se že zdaj na-
haja na tisoče Slovencev in Hrvatov, ki bodo
najbrže morali tam ostati.

Tako se bo po besedah milanskega kardina-
la, ki je prošlo zimo klical Boga in vse svetni-
ke na pomoč Mussolinijevi armadi v Abesini-
ji, vršila "civilizacija katoliškega križa" v
Afriki...

Ameriški Italijani imajo fašistično organi-
zacijo, ki se imenuje "Sinovi Italije" in o ka-
teri se bahaajo, da šteje pol milijona članov.
Ali te "italijanske sinove" kaj skomina, da bi
ali v Italijo ali celo v Abesinijo? Niti naj-
manj! Prav nič ne slišimo, da bi se italijanski
fašisti v Ameriki odpravljali domov ali v
Afriko, kar bi bila njihova dolžnost, ker so tak-
o zvesti hlapec Mussolinija. Raje so tukaj
in raje tukaj kriče o "veličini" novega "rim-
skega cesarstva".

Nam se pa sanja, da Mussolini dela račune
brez krmelarja. Njegovo afriško "cesarstvo"
je še pena in vsi njegovi imperialistični načrti
najbrže ostanejo samo na papirju. Nasilno
naseljevanje kolonizatorov ne pojde tako lahko,
če pa pojde nekaj časa, se lahko zgodi, da mu
bodo kolonisti v Abesiniji skušali namesto za-
željene barbarske "civilizacije rimskega kri-
ža" — nekaj popolnoma drugega.

Ugrabitelji in—ugrabitelji

Federalne detektive, ki so v službi federal-
nega justičnega departmanta, imenujejo na
kratko "G-men" (government men). Ti ame-
riški "G-men" so se zadnje mesece zelo pro-
slavili. Polovili so vse famozne ugrabitelje
bogatinov. To je bilo izvrstno delo. Vsak po-
šten človek rad vidi, da so zločinci te vrste
prijeti in njihovi nadaljnji zločini onemogo-
čeni. Vsa poštena Amerika je plaskala "G-
menom" in mi smo se pridružili temu plaska-
nju. Bravo, "G-men"!

Ali je zdaj konec nasilja te vrste v Zdrže-
nih državah?

Ni! V tem času je ameriško javnost pre-
tresla cela vrsta ugrabljenj ljudi in barbar-
skih mučenj v Floridi, Arkansasu, Michiga-
nu, Californiji in drugje. V tem času so v
Detroitu odkrili teroristično Črno legijo in
cel kup zločinov v zvezi s to organizacijo;
ljudje so bili ugrabljeni, divjaško mučeni in
ena žrtev je bila ustreljena. V Floridi so bili
trije delavci, ugrabljeni in tako pretepeni, da
je eden umrl. Baš zadnji teden je prišla vest
iz Arkansasa, kako je drhal pretepla mlado
žensko in protestantskega pridigarja, ki sta
se zanimala za "stavkujoče plantažne delavce".

Ali se slavni "G-men" kaj zanimajo za te
zločine in zločince? Do danes — prav nič. Ali
so s svojo spretnostjo za petami tem ugrabi-
teljem in mučiteljem, da jih privlečejo na dan
in izroče sodišču? Najmanjšega znamenja ni,
da so.

Vprašanje zdaj nastane: Zakaj so "G-men"
tako urni in spretni, kadar je treba prijeti
kakšnega bandita, ki je ugrabil kakšnega bo-
gatina, dočim se čisto nič ne zmenijo za ban-
dite, ki so v službi bogatinov in ki ugrabljaajo,
pretepaajo in ubijajo rebelne delavce?

Zakaj se "G-men" čisto nič ne zmenijo za
nasilnike, ki operirajo pod maskami Kluks-
klana, Črne legije, Ameriške vigilantske zveze,
Križarjev, Srebrnih srajc, neke Krščanske
stranke in cele vrste drugih terorističnih band,
katere se lahko vse skupaj označijo s firmo
"Črna omrežja"?

Odgovora nimamo, toda lahko si mislimo,
kaj je na stvari.

Dejstvo je, da so "G-men" na lovu samo za
ugrabitelji bogatinov, ampako ugrabiteljih
iz "Črne omrežja" nečejo vedeti ničesar!

Glasovi iz naselbin

O tem in onem

Milwaukee, Wis. — Razisko-
valnemu laboratoriju ameriške
vojne mornarice je baje uspelo
ugotoviti, da se ameriške celina
polagoma potaplja v morje. Ne
vem koliko je na tem resnice,
toda fakt je, da se ameriško
ljudstvo potaplja v fašizem, kar
jasno pokazuje cirkus republi-
kanske konvencije, potom kate-
re so predstavili kapitalisti svo-
jega preda. kandidata, ki ga je
že pred časom izvolil njih boss
W. H. Ker torej kapitalisti že
imajo svojega Mussolinija, ni
nič čudnega, ako želijo tudi nam
postaviti diktatorja.

Neki rojak, ki sem ga skušal
pridobiti, da pristopi v soc.
klub, mi je prinesel zadnjo iz-
dajo tukajšnjega lističa Obzora
in je prav jezno rekel: "Na, či-
taj, morda te bo kaj zanimalo."
Ker mi je že znano o čem naš
"firer" najraje piše, sem od-
govoril rojaku, "bo pa že zopet
kaj o nazadovanju socialistov".
Nisem se motil! Ko sem pre-
čital novico, ki je res novica
(vsaj tako "firer" pravi), ker
se eden njegovih "dobro pozna-
nih" ženi, sem opazil članek, na
katerega me je rojak opomnil.
Čujte in strmite, kaj naš "fi-
rer" piše:

"Soc. stranka se je ločila na
dve struji, v staro gardjo in
militante, kar znači, da soc. gi-
banju se ne obeta dobra bodo-
čnost. Kar se tiče slovenskih so-
cialistov, to je JSZ, so se zaen-
krat izrazili, da se nečejo pri-
družiti ne tej ne oni skupini,
pač pa hočejo počakati kako se
bodo stvari razvile." Torej po
mnenju R., naša J. S. Z. ne spa-
da v soc. stranko in torej "ti-
stih 5 socialistov" tukaj v naši
wisconsinski metropoli ni več,
niti ne čikaških. No, sedaj bo
"firer" gotovo v miru spal.

"Bonceljeva ordinanca je pre-
klicana," se škodoželjno smeje
naš "firer" v svojem žurnalu,
zraven pa hinavsko pristavlja:
"... katera je med industriji
povzročila mnogo skrbi, da ne
bodo vse industrije ušle iz Mil-
waukeeja." Potrebno je, da
nam R. tudi pove, koliko indu-
striji je ušlo iz Milwaukeeja,
odkar je bila delna soc. admini-
stracija na krmlju.

Kako daleč sega ljubezen do
bližnjega pri naših "narodnja-
kih", je pač jasno razvidno iz
slededečega slučaja: Eden od na-
rodnega bloka, ki se je potego-
val za izvolitev Collinsa za al-
dermana 5. warda, kar ne more
verjeti, da sem imel prav, ko
sem priporočal sod. Tescha v
izvolitev. Oni dan me je srečal,
ko sem bil po društvenih oprav-
kih, pa me je prijazno nagovo-
ril: "Priatelj Vidmar, zakaj
se ježiš na našega aldermana
radi tiste resolucije, ki določa,
da opravljajo mestna dela le
državljanji, saj ni nobenega
Slovence nedržavljanja v peti
wardi, ki bi delal za mesto, ve-
liko je pa Italijanov, in ako oni
izgubijo delo, bodo njih mesta
zavzeli Slovenci, državljani iz
naše ward." Malo sem se mu
nasmehnil in odgovoril:

"Priatelj, torej to je vaše
znanje o bratski ljubezni do
bližnjega, katero propagira na-
zadnjaško časopisje, in v prvi
vrsti vaš Obzor! Ali ne veste,
da so po drugih wardih tudi
Slovenci, katere bi sprejete o-
menjene resolucije prav tako
udarilo kakor vaše Italijane?
Sicer pa, ali Italijani niso ljud-
je? Ali oni ne potrebujejo
sredstev za življensko eksten-
co prav tako kot Slovenci? To-
rej vaša logika je: vzeti nepri-
jatelju zadnji košček kruha, s
katerim nasitite prijatelje. Ne,
prijatelj, tako se ne rešuje
brezposelnost! S tem se širi le
ignoranca in sebičnost, najlepši
predstavnik kapitalizma!"

Joe Vidmar, 234.

Volilna kampanja v Illinoisu

Springfield, Ill. — Zadnje dni
je tukaj zborovala eksekutiva
državne socialistične stranke,
ki se je pečala največ z volilno
kampanjo. V Illinoisu se bomo
namreč morali zelo požuriti v
prihodnjih par mesecih, če bo-
mo hoteli priti na glasovnico —
socialisti namreč. Zbrati bo
treba najmanj 25,000 podpisov
volilcev na nominacijsko peti-

cijo. Od teh jih mora vsaka
manjšinska stranka dobiti naj-
manj po dvesto v 50 okrajih.

Za izvršitev te naloge je po-
trebna efektivna kampanja in
močna organizacija. Eksekuti-
va je izbrala okrog 65 okrajev,
v katerih se bo zbiral podpis.
Delo je prevzelo več organiza-
torjev in članov eksekutive, ki
bodo organizirali peticijsko
kampanjo v okrajih. Razume
se, da je to delo zvezano tudi z
večimi stroški.

Eksekutiva je tudi izdelala
načrt za kampanjske shode.
Norman Thomas bo imel okrog
šest kampanjskih shodov v Il-
linoisu, George Nelson, pod-
predsedniški kandidat, pa nekaj
več. Poleg teh dveh bo kam-
panji posvetilo več časa več
drugih govornikov — Krueger,
Goldman, McDowell, John Fi-
sher, ki kandidira za governer-
ja. Na kampanjski turi bo Fi-
sher več tednov pred volitvami.
Izgledi so, da v Illinoisu še mn-
ogo let ni bilo toliko socialistič-
nih aktivnosti kakor jih bo v
tej kampanji, iz katere bo iz-
šla stranka zelo ojačena.

Dne 4. in 5. julija se bo tukaj
vršila tudi konferenca gibanja
za ustanovitev delavske stranke.
Povabljeni so le strokovne
unije. V slučaju, da bi ta stran-
ka postavila državno listo, kar
pa je dvomljivo, ker je gibanje
prešibko, bodo socialisti z njo
sodelovali, namreč umaknili
svoje državne kandidate in ime-
li na glasovnici le predsedniško
listo, za katero je potrebno
prav toliko podpisov kakor za
državno.

Eksekutiva se je bavila pre-
cej tudi z religiozno krizo, v kateri
se bodo znašli brezposelni s
pričetkom julija. Zdnaj država
potroši nad pet milijonov na
mesec za relief. Za prihodnji
mesec je ta vsota reducirana na
dva milijona. Julija bo ob re-
liefno delo tudi okrog 50,000
brezposelnih v tej državi, kar
pomeni, da bo toliko več ljudi
na reliefni listi. Toda ljudje, ki
"ronajo" Illinois — demokraj-
ci in republikanci — pa so pri-
šli do zaključka, da napravijo
"eksperiment" z brezposelnimi.

Namesto da bi vsled odprave
reliefnega dela zvišali izdatke za
relief, so jih drastično znižali.
In če brezposelni in tudi drugi
delavci ne dvignejo mogočnega
protesta proti takemu postopa-
nju Horner-Kellyjeve mašine,
bodo brezposelni ostali tudi na
drastično reducirani dieti, čeprav
je ta na primer precej manjša
kakor je bila nekaj let nazaj.
Za redukcije relifa ni nobene-
ga vzroka, ker ima vlada dosti
denarja in porabi od nakupne-
ga davka treh odstotkov le pol-
drugi odstotek za relief. Ostalo
gre za olajšanje davka bogati-
nom.

Workers Alliance namerava
v kratkem sklicati splošno državno
delavsko konferenco o tej
situaciji in organizirati pro-
testne demonstracije za 4. av-
gusta, ko se legislatura zopet
sneide k zasedanju. Eksekutiva

socialistične stranke je podprla
to akcijo zveze brezposelnih in
bo izdala tudi letak o reliefni si-
tuaciji.

Vse somišljenike se urgira, da
aktivno sodelujejo s stranko v
tej kampanji. Pomagajte pri
nabiranju podpisov na nomina-
cijsko peticijo. Ako ni sociali-
stičnega kluba v vaši naselbini,
pišite po peticijo na sledeči na-
slov: Soc. Party of Ill., 549 W.
Randolph St., Chicago, Ill. Tu-
di finančni prispevki so dobro-
došli in zelo potrebni. Kapita-
listi bodo financirali svojo
kampanjo — republikansko, de-
mokrasko in "fathra" Coughli-
na — delavstvo pa mora fi-
nancirati svojo.

Poročevalec.

Kljukasti svet

Springfield, Ill. — Da ne bo
kdo mislil, da sem se že z Eli-
jem odpeljal v nebena, se po
dveh letih zopet oglašim. Poseb-
nih novic sicer nimam — le ne-
kaj sugestij. Vreme smo zadnje
čase imeli precej povoljno, to se
pravi vroče, da se je lahko vsa-
kemu sčedilo maslo z glave in se
prekuhalo v glavi — možgan itak
nimamo dosti, oziroma delavski
pari dobro ne funkcionirajo.

Zadnjič sem bil povabljen na
godovanje rojstnega dneva neke-
ga prijatelja, a povabila ni bilo
mogoče uresničiti (to bomo mo-
goče že kako prebiti). Vabi me
na vsakoletni obisk tudi moj pri-
jatelj Luka iz Witta — on je
večni pečlar z otroci. In ker
imam pečlarske otroke rad, mo-
goče ustrezem tej želji mojega
zvestega prijatelja.

Rojaki so mi pripovedovali, da
depressije ni več. In menda je res
ni več, ker se "newdealerji" za
nas dosti več ne brigajo, brezpo-
selne pa kar od sebe odpravijo.
Pa tudi kapitalisti se za nas ne
brigajo: na delo nas pokličejo,
kadar se jim zljubi — na pri-
mer v jami po en ali dva dni na
mesec, kakor mi je pravil rojak
(poročam po reportersko, kakor
vidite). In za ta dan ali dva dela
se zasluži okrog pet dolarjev.
No, ljudje božji, pa premislite,
kakšno se naj človek preživi s to
"dividendo".

No, pa naj bo tako, če že mora
oliti. Samo plače bi bilo treba
dvigniti, recimo na \$60 na dan,
da bi človek lahko zaslužil vsaj
za najpotrebnejše. Če bi se to
zgodilo, bi mogoče ostalo kaj tu-
di za priboljšek. Da se to mo-
goče ne bo komu zdelo pretrano,
naj omenim, da sem pred krat-
kim čital, da je neki newyorški
sodnik neke 12-letni "bedni" pun-
čari, ki je podedovala milijone,
prisodil nad sedem tisočakov za
stroške za en mesec počitnice.

Rojak me vprašuje, če bo šlo
zmerom tako z delom. Seveda bo
šlo. Šlo bo še vedno slabše, ker
so stroji namesto delavcev. In
če stroj lahko producira, zakaj
naj bi se človek ubijal, saj je pod
hrastovo senco vendar prijetne-
je kakor pa natezovanje udov po
majnah ali tovarnah. Le plače bi
moral zvišati, kakor sem že prej
rekel, in sicer zvišati toliko, da
bi lahko po "amerikansko" ži-
veli.

Ce bi ljudje/hoteli, bi res lah-
ko živeli tudi po "amerikansko".
Saj je v deželi neizmernega bo-

—Federated Pictures.

George L. Spear, poročevalec
listov "London Times" in "New
York Times", katerega so ita-
lijanski militaristi izgnali iz Ab-
esinije.

gastva in strojev. Toda z ljud-
mi je križ. Za skupno delo v
lastnem interesu nimajo smisla,
vsak je zase in drug drugemu
ne zaupa več. Radi pa na se-
dejo demagogom. No, če že vse
jadra nekam kilavo in počasi, se
moramo pač zadovoljiti tudi s
pregovorom, ki pravi, da se po-
časi daleč pride.

Pred več leti sem obiskoval
rojače in prijatelje po kemph.
Povsod sem slišal vesele pevece,
posebno pa ob nedeljah pod kako
hrastovo senco. No, danes ne si-
liš nobenega petja več niti ob
nedeljah razen po cerkvah in po
radiu. Ampak to se sliši bolj ta-
ko, kakor bi mačka vlekla za rep.
Jaz še vedno pravim, da prave-
ga petja ne bomo slišali prej,
dokler delavci ne dobe večjega
zvišanja plač. Če bo šlo tako na-
prej kakor gre zdaj, ne bo držalo,
ker je vse skupaj podobno flika-
nju starih hlač s starimi cunjami.

Anton Gorenz.

Glas iz zdravilišča

Hot Springs, Ark. — Čitatelje
bo mogoče zanimalo, če opišem
nekoliko, kako in kaj v teh sla-
vnih toplicah. Semkaj sva "pri-
furali" s hčerko dne 14. junija.
Potovanje sva imele izvrstno in
krasen razgled po tej zanimivi
državi Arkansasu.

Našla sem veliko znancev in
znank, a katerimi smo bili tu-
kaj lani. Veliko jih pride sem-
kaj na počitnice, še več pa se
jih pride zdraviti za revmatiz-
em, ker tukajšnje mineralne
vode so res dobro zdravilo za
to bolezen. Prihajajo semkaj
iz vse Amerike, Kube in še celo
iz Evrope. Veliko jih je tudi
iz Floride, ker tam je še bolj
vroče ko tukaj. Vsako jutro
poslušam mojo ljubljeno pevko
kukavico, ki čez dan noče ku-
kati — se menda boji, da bi ji
pot oči zalila.

Vroče je pa res tukaj tako,
da bi se skoraj vžgalo in se pe-
kel steak ali jajca na cesti. To-
da noči so hladne. Vreme je
tukaj jako suho, ker že dolgo
ni bilo dežja.

Ko pride človek semkaj, se
najbolj čudi prodajalcem vode.
Ponujajo in hvalijo jo na vse
pretege. Ko prideš v hotel,
imaš takoj za petami agenta z
vodo. Enostavno te hoče pre-
pričati, da je iz njegovega stu-
denca najboljša in najbolj zdra-
va. Pride drugi in tretji in
vsak ima najboljšo vodo. Jaz
jim enostavno povem, da so vse
dobre. Tukajšnja mineralna
voda je kisa.

Tukajšnje mesto se živi od
samih turistov in bolnikov, naj-
več pa od vode, s katero delajo
velik biznis. Zdravijo najbolj-
ši zdravniki, in sicer z vodnimi
in solnčnimi kopeli. Medicin ne
rabijsi dosti. Mazači seveda
dajejo le zdravila, ki pa slabo
delujejo. Vsaj revmatizem se
dosti ne zmeni zanje.

Tukaj se mnogo ljudi zdravi
brez vseh molitvic in — žegna-
ne vode. Prvo je seveda groš
in sicer je večjih potreben ve-
lik groš, ker brez tega ni nič.
Drugič so dobri zdravniki. Tre-
tjič pa slavna zdravilna voda.
Slednjo se mora seveda pravil-
no rabiti, kar je mogoče le pod
zdravniškim nadzorom. Mno-
gokrat se pripeti, da pride člo-
vek semkaj ob bergljah, toda
čez en mesec ali dva se pozdra-
vi, pusti palice v hotelu in odi-
de vesel domov. Toda naj kon-
čam, kaj več mogoče opišem
prihodnjik.

Antonia Stare, 502 Spring St.,
Hot Springs, Ark.

Fizika neviht

Z nevihtami nam gre kakor s potresi. Naj-
pogostost vedno podcenjujemo. Če komu
rečemo, da je na zemlji vsako leto prilično
milijonov neviht, vsako sekundo torej ok-
100, bo nejeverno zmaheval z glavjo. To
prav tako malo verjel, kakor če mu rečeš,
se naša zemlja vsak trenutek stresu tu ali tam.
Treba pa je pripomniti, da nikakor ne o-
čutimo vseh potresnih sunkov, zelo malo jih
takšnih. In tako je tudi z nevihtami. Če da-
no ne opazimo vseh električnih izpraznitij
v ozračju, premnože registrirajo le poseb-
ni aparati.

Danes je splošno znano, da niso nevihte
drugače nego električne izpraznitve med
zračjem in zemljo ali med različnimi oblaci
nabojj. Najnovejše meritve so potrdile
splošnem stare ugotovitve, da ima zemlja
gativen naboj kakih 60,000 nabojnih elek-
tronskega pozitivno nabito. Njegov ta-
zvan "prostorni naboj" je tolikšen, da zna-
napetost med zemljo in najvišjimi ozračni
plastmi okrog 200 tisoč voltov. Izračunali
da ima tok, ki se pod to napetostjo uspe-
proti zemlji, silo približno 1500 amperov.
tem tokom pa bi električni naboj zemlje,
kter sledi iz nekih električnih zakonov, v
ure uničil in odvedel. To se pa, kako vidim
ne dogaja. V ozračju se morajo zato odigra-
vati stvari, ki ohranijo zemeljsko polje in
emeljski naboj trajno. Moderni fiziki v
vihtah zato ne vidijo samo procesa izpraznitve
temveč tudi proces nabijanja.

Fizik von Hippel je pred kratkim izraču-
nil silo bliskov. Pri dolžini enega kilometra za-
šil napetost med točkama, ki ju premosti bli-
skovni tok. To je poldrugokratna elektri-
na energija, ki je bila leta 1929. na razpola-
vseh srednjenemski industriji. Da si lahko
energije iznese razlagamo, moramo doma-
vati z ameriškim raziskovalcem neviht Sim-
sonom, da se izpraznitve, ki se dogajajo v
skom, izenčujejo sprot s spremnimi pojavi
viht. Nevihte so torej istočasno, kakor smo
rekli pojav izpraznitve in nabijanja.

Kako se morejo tako ogromne sile bliskov
sploh izmeriti? Odgovor na to vprašanje je
lo važen za napravo napeljav z visoko na-
tostjo. Sploh se vsa tehnika zaštite stan-
vanj, industrijskih naprav in cerkev pred
vihtami opira na meritve bliskovnih sil.

V Berlinu obstoji študijska družba za
prave visokih napetosti, ki se je že l. 1929. po-
ceje natančno bavila z meritvijo bliskovnih sil.
Zanima jo posebno določitev bliskovne
neposredno v trenutku zadetka, kar iz raz-
ličnih razlogov ni posebno lahko. Končno
našli pot, po kateri so rešili to izredno ne-
no nalogo. Številne strelce vodo so opremili
majhnimi palicami in tako zvanega "zelo
magnetnega, posebnega jekla." To je jeklo,
se pod vplivom strelce zelo magnetizira. Lah-
je uvideti, da je magnetizem, ki se stvori v
jeklu, tem močnejši, čim večja je bila tudi
bliska ob tresku. Velikost ali "intenzitet"
izmerjenega magnetizma je torej merilo
vrednost bliskovne moči.

Meritve se vršijo popolnoma avtomati-
Mala jeklena palica nadomestša eksperi-
mentatorja. Sicer se ne izmeri neposredno
skovna sila, toda iz določene magnetne
se da potem s preprostimi formulami izra-
nati sila bliskovnega toka. Razen tega na-
ja magnetizirana ali polarizirana palica —
ti vsak magnet ima vendar severni in ju-
pol — pod nekimi pogoji, ali je blisk trebil
železni drog sam ali pa v osemjilitveno za-
vrvi, ki jo ima večina strelcev vodnih napeljav.

Kakor so pokazali ti eksperimenti, so v
skovnem kanalu", to je v prebitem žla-
razpuru, najpogostejše tokovne sile od 10,000
do 30,000 amperov. Bolj redke so vredno-
50,000 amperov, v poedinih primerih pa
izmerili tudi 60,000 amperov. Kako nevar-
je eksperimentiranje s temi ogromnimi toki
nimi silami, je razvidno iz tega, da povzro-
časni smrt že dotik hišnih napeljav za razve-
ljavo, ki imajo v splošnem vendar samo silo
amperov. Tako ogromne naravne sile bi
lahko povzročale glede na nesreče tudi veli-
obratne motnje s prebojem izolatorjev, če
teh sil ne poznali. Zato je proučevanje
viht, kakršno prakticirajo v zadnjih letih
zelo velikega pomena tudi v gospodarskem
ru, ne samo z ozirom na zaščito ljudskega
ljenja pred temi silami.

Po razpravi M. Bensea—kk.

Koliko je vode?

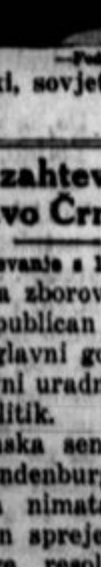
Množine vode na zemlji ni lahko izraču-
saj je n. pr. morsko dno mnogolično po
jem reliefu in še prav malo raziskano, dalje
treba prišteti še vso vodo v jezerih, rekah,
tokih, v ozračju i. t. d.

Mnogi raziskovalci so že mučili svoje gla-
sami računi. Krummel ceni vso to vodo v
1,330,000,000 kubičnih kilometrov, prof. Hall
1,304,068,550 kubičnih kilometrov
faas pa; na 1,304,068,550 kubičnih kilometrov
Razlika v obeh številkah izvira od tega, da
pač težko izračunati zlasti količino morske
vode. Na mnogih mestih so morje sicer le izme-
rili, toda veliki deli so nam še popolnoma
znani. Velikanske so tudi težave s preučev-
nitvijo vode ob obeh tečajih. Vsa ostala
Morako vodo cenijo na 1,300,000,000 kubičnih
kilometrov. Še zelo dosti jo je potem v
nem ledu. Zelo dosti vode je kemično vezana
v kameninah in v zemeljskem jedru, a kolik-
je te vode, ne moremo niti vedeti. Gotovo
gre za ogromne količine. To dokazujejo
številni izviri in naravni vodometi, ki se
gajo iz zemeljske notranjosti.

—Federated Pictures.

Kongresnik William B. Bankhead, novi predsednik nižje kon-
gresne zbornice.

—Federated Picture.

M. Maiski, sovjetski poslanik v Londonu.

Senator zahteva zvezno preiskavo Črne legije

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Da je na zborovanju "Wolverine Republican kluba" na stopil kot glavni govornik neki visok državni uradnik in republikanski politik.

Michiganaska senatorja Couzens in Vandenburg sta se že izrazila, da nimata nič proti preiskavi in sprejetju Benson-Dicksteinove resolucije. Vandenburg je Konferenci za protekcijo civilnih avobodščin v Detroitu vaeeno omenil, da se mu vidi bolje, ako bi preiskavo vodil justični department, če pa to ni mogoče, ne bo nasprotoval kongresni preiskavi.

Mnogi so mnenja, da bi taka preiskava, ako bi bila temeljita in ne skušala nikogar aštititi, pokazala tudi direktno zvezo med Črno legijo in avtnimi magnati. Vsaj mnogo delovodij v avtnih tovarnah je osumljenih črnoligarstva in o nekaterih je tudi znano, da so črnoligaraki teroristi.

Homer Martin, predsednik avtne unije, je rekel, da je za izgrubo neke stavke odgovorna Črna legija, ki je iskala člane med stavkarji in jih nekaj tudi pridobila. Obljubila jim je, da bo pomagala uniji, ki pa mora iztrebiti vse "tujcemce, komuniste in črnce." Zveze ima tudi s štrajkolomsko agencijo Dawn Patrol, katere špioni so bili aktivni v stavki.

"Mi obtožujemo Črno legijo, da je bombardirala naše urade in domove petih stavkarjev," je rekel Martin v pismu Williamu Greenu, predsednik Ameriške delavske federacije.

Glas prosperitete

New York.—Prosperiteta je tukaj! John Jacob Astor III. si je kupil novo jahto . . . Kdor je bil toliko "arečen," da se je v zadnji vojni boril "za demokracijo" in je zdaj dobil veteranski bonus, bo Astorju lahko dvoril s novim vozilom. Tudi prosperiteta. V zvezi s bonusom so čudovito spremenili svoje sirenske glasove oni burbonci, ki so napovedovali polom dežele, ako vlada izplača bonus, zdaj pa latl "moguli" napovedujejo, da bo to prineslo nov pogon prosperitete.

Delavski zakonski načrti položeni na polico

Washington, D. C. — Ameriška delavska federacija je razočarana, ko je izvedela, da njeni zakonski načrti sploh niso prišli na glasovanje v zadnjem zasedanju kongresa. Ona je zlasti pritiskala, da kongres sprejme Wagnerjev stanovanjski načrt in Walsh-Healeyjev, ki določa, da mora federalna vlada oddajati svoja naročila le onim koncernom, ki imajo pogodbe s delavskimi unijami. Delavska zakonodaja bo morala čakati prihodnjega zasedanja kongresa.

16 oseb ubitih v New Yorku; hiša se sesula

New York, 22. jun. — Sedemnadstropna stanovanjska hiša se je podrla zadnjo soboto v Bronxu in doslej so privlekli 16 trupel iz razvalin. Mestne oblasti so uvedle preiskavo, kaj je zakrivilo katastrofo.

Roosevelt dovolil izvoz orožja v Italijo

Washington, D. C., 22. jun. — Predsednik Roosevelt je preklinal embargo na orožje in strelivo ter drugi bojni material za Italijo in Abesinijo. Izvoz tega blaga je zdaj spet dovoljen v Italijo.

